

דף כח:

עין משפט ג.

או"ח סימן תרמד פ"א

א. בשחרית אחר חזרת הש"ץ נוטלים הלולב ר ומברכים על נטילת לולב ש, ושהחיינו ת וגומרים ההלל. וכן כל שמונת ימי החג מברכים לגמור את ההלל א בין בצבור בין ביחיד, ואין מפסיקין בו אלא כדרך שאמרו בק"ש ב.

ואם פסק באמצע ושהה אפי' כדי לגמור את כולו, א"צ לחזור אלא למקום שפסק.

עין משפט ד.

או"ח סימן תרפג פ"א

א. כל שמונת ימי החנוכה גומרים את ההלל ג.

הגה: כל שמונת ימי חנוכה אין אומרים תחנון וצדוק הדין, וגם בערב חנוכה

ר. ואם אין סוכה בביהכ"ס אחרי עלות השחר יטול הלולב בסוכה ויעשה אח"כ הנענועים של ההלל בביהכ"ס, ואם אפשר שיעשו סוכה ליד ביכ"ס כדי שיברך על הלולב בסוכה אחר חזרת הש"ץ מה טוב. כה"ח אות ג', ע"פ האר"י ז"ל.

ש. ומה שמברכים על נטילת לולב ולא על שאר המינים, כבר אמרו בסוכה ל"ז ע"ב, הואיל והוא גבוה מכולן, ועל דרך רמז כיון שהוא רומז ליסוד והוא כולל כל ה' החסדים הוא גבוה מכולם לא רק בחזונויותו אלא גם בפנימיותו וע"כ מברכין עליו. כה"ח אות ד'.

ת. והגם שברכת שהחיינו פוטרת גם מצות סוכה, מ"מ לא פטרה מצות לולב כיון שלילה לאו זמן הלולב הוא.

וגם לא היה הלולב בידו בשעת הקידוש כמו סוכה שיושב בה. כה"ח אות ו'.

א. לפי שבחג הסוכות הימים חלוקים בקרבנותיהן, ומנהג בני אשכנז לברך לקרוא גם כשגומרים אותו.

ב. ואם לא הביאו לו הלולב רק באמצע ההלל מותר לברך עליו בין הפרקים, דהיינו בין מזמור למזמור. מ"ב אות ז'.

ג. משום דחלוקים בנרותיו והרי כחלוק בקרבנותיו, ועוד שהנס נתחדש בכל יום, ועוד שכל יום הקריב נשיא אחד וצריך לגמור את ההלל על קרבנותיו. ב"י.

ואחר ההלל אומרים חצי קדיש ולא תתקבל כיון שאין בו מוסף, חוץ מר"ח טבת וחנוכה שיש מוסף שאז אומרים תתקבל אחר ההלל.

ו. גם בבית האבל גומרים ההלל ואפי' האבל עצמו אומרו שחייב בכל המצות. כה"ח אות ד'.

האבל אינו מתפלל שחרית ש"ץ כי אומרים ההלל.

אין אומרים.

עין משפט ה. או"ה סימן תפח סעיף א

א. בשחרית אומרים הזמירות של שבת ד' וגומרין ההלל ה', ואין מפסיקין בו אלא כדרך שאמרו בקריאת שמע, באמצע הפרק שואל בשלום אביו או רבו ומשיב שלום לאדם נכבד שנתן לו שלום. ובין הפרקים שואל בשלום אדם נכבד ומשיב שלום לכל אדם.

הגה: בימים שגומרים ההלל מברכים לקרוא ההלל, ובימים שאין גומרים בו ההלל לענין ההפסקה באמצע עיין בס"י תכ"ב סעיף ד'.

ב. אם פסק באמצע ההלל ו' אפי' שהיה כדי לגמור כולו, אינו צריך לחזור אלא למקום שפסק.

ד. ונהגו גם לומר מזמור שיר ליום השבת, דגם יו"ט נקרא שבת ויש מדלגים מזמור שיר ליום השבת אלא מתחילים מ-טוב להודות לה'. והמנהג להוסיף בזמירות בשחרית אחר יושב בסתר מזמור השייך לאותו רגל.

ה. ומברכים לגמור ההלל, והר"מ מרוטנבורג לא היה מברך לגמור אלא לקרוא גם כשגומרין אותו דהיה אומר שאם יברך לגמור ויחסר ממנו איזה אות או תיבה הוי ברכה לבטלה, ומנהג הספרדים לברך לגמור ואין לחשוש למהר"ם כי לגמור היינו כמו וגומרין אותה עם הנץ החמה, אבל מנהג אשכנז לברך לקרוא. קרא את ההלל מתחילה ועד סוף ולא בירך לא בתחילה ולא בסוף יצא ידי חובה דברכות אינם מעכבות. כה"ח אות ח'.

ואם מסופק אם אמר ההלל ביו"ט או לא אמרו א"צ לחזור מספק, דהלל של יו"ט אינו מן התורה וספיקא לקולא, שם אות ט' משאגת אריה. במקום שאין מנהג אם לברך לקרוא או לגמור ראוי לחוש לדברי המהר"ם ולברך לקרוא שאז יוצא לכו"ע, כ"כ בשו"ת הרמ"א סי' ל"ה. ומ"ב אות ג'.

ו. אפי' באמצע הפרק, מ"ב אות ו'. ואפי' שהיה מאונס כדי לגמור כולו. וכל היום כשר לגמור את ההלל מעמוד השחר עד צאת הכוכבים, ולכתחילה לא יקרא אותו לפני הנץ החמה. כה"ח אות ט"ז.

עין משפט ו.

או"ח סימן תצד פעיף א

א. ביום חמשים לספירת העומר^א הוא חג השבועות^ב, וסדר התפלה כמו ביו"ט של פסח אלא שאומרים את יום חג השבועות הזה זמן מתן תורתנו, וגומרים את ההלל.

ב. מוציאין ב' ספרים וקוראים בראשון חמשה עולים^ג "מבחדש השלישי^ט לצאת בני ישראל" עד סוף הסדר, והמפטיר קורא בספר שני "וביום הביכורים", ומפטיר במרכבה ביחזקאל^י ומסיים בפסוק "ותשאני

ז. ומאחרין להתפלל ערבית כדי שיהיו ימי הספירה תמימות, ט"ז ומ"א, אבל השל"ה כתב דאין צריך לזוהר אלא בקידוש. כה"ח אות א'.

ח. צריך שאדם יהיה ער כל הלילה ועוסק בתורה, ובשער הכוונות דף פ"ט כתב דכל מי שלא ישן כלילה הזאת כלל אפי' רגע אחד ויהיה עוסק בתורה כל הלילה מובטח לו שישלם שנתו ולא יארע לו שום נזק בשנה ההיא, ולא עוד אלא שהוראת חיי האדם בשנה ההיא תלויה בענין זה ואם לא ישן כלל ודאי שלא ימות בשנה ההיא ודי בזה. וע"פ הפשט כתב המ"א לפי שישאל במתן תורה היו ישנים כל הלילה והוצרך הקב"ה להעיר אותם, וע"כ אנו צריכים לתקן פגם זה. כה"ח אות ו'.

והרב חיד"א כתב דאין נכון ללמוד משנה כלילה הזו, וכן דעת הזוהר והאר"י ז"ל וכן איש חי, מ"מ מי שרגיל ללמוד על שולחנו משניות אין לו לבטל המנהג ויש לו על מה לסמוך. כה"ח אות ט'.

כמ"כ יזהר מאוד שלא לדבר שיחת חולין כלילה הזו וכ"ש דברים בטלים, ועיין בכה"ח אות י"א מש"כ בזה.

אחר עמוד השחר יזהר שלא ילמד שום פסוק עד שיברך ברכות התורה. שם אות י"ב. ליל שבועות כתבו גורי האר"י ז"ל שאסור בזיוג אם לא שזה ליל טבילת מצוה, ועיין בכה"ח אות י"ד לענין ליל יו"ט שני לבני חו"ל.

ט. הנותן ס"ת חדש לביהכנ"ס בעצרת כאילו הקריב מנחה חדשה לה' בזמנה. וכתב המ"ב אות ו' דבשבועות קוראים בטעם העליון שיש בעשרת הדברות, ובשבת פ' יתרו קוראים בטעם תחתון, וי"א דביחיד קורא בטעם תחתון ובצבור קורא בטעם עליון. כה"ח אות כ'.

י. וכתוב בזוהר חדש דביום שבועות ראה יחזקאל המרכבה, ועוד שבה כתוב מראות השכינה ואותו היום ראו ישראל ג"כ מראות השכינה במעמד הר סיני. כה"ח אות כ"ז. ונהגו שדוקא גדול וחכם מפטיר ע"ד אין דורשין במעשה מרכבה אא"כ הוא חכם ומבין מדעתו. כה"ח אות כ"ח.

נכון ללמוד התהילים ביום שבועות כי דוד ע"ה היתה מנוחתו ביום שבועות כמו שאמרו בירושלמי פ"ב דביצה ופ"ב דחגיגה, ויזהר לדלג מחילה וסליחה של העונות האמורים בבקשות, וגם לא יאמר ונזכה ונחיה שבעים שנה ואם בגבורות שמונים שנה כי יש חיים יותר. כה"ח אות ל"ד.

אם אדם בר הכי ישתדל לחדש איזה חידוש בתורה ביום שבועות, והוא סימן טוב להתחיל לחדש ביום מתן תורה לכל השנה, ולפחות ישתדל לידע איזה חידוש בתורה שלא ידע אותו. כה"ח אות ל"ה.

והרמ"ק כתב דביום שבועות יעסוק בחכמת האמת ויראה סימן יפה במשנתו. שם אות

רוח".

עין משפט ז. אר"ה סימן תכב פעיף ב

ג. קורים הלל בדילוג ב בין יחיד בין צבור. וי"א שהצבור מברכין עליו בתחלה לקרוא ל את ההלל, ולבסוף אומר יהללוך.

הגה: ואם בירך לגמור א"צ לחזור.

ד. היחיד אינו מברך עליו. וי"א דגם הצבור אין מברכין מ עליו לא בתחלה ולא בסוף וזו דעת הרמב"ם וכן נוהגין בכל ארץ ישראל וסביבותיה ג.

הגה: וי"א דגם יחיד מברך עליו ב, וכן נוהגין במדינות אלו. מ"מ יזהר אדם ל לקרוא בצבור כדי לברך עליו עם הצבור.

ל"ו.

כ. מערכין י"ד ע"א שח"י ימים בשנה יחיד גומר בהם ההלל. וכיון שר"ח הוא יום סליחה וכפרה לכפר על התינוקות שלא תפול עליהם אסכרה וקרבן ר"ח בא לכפר עליהם ע"כ הוא כמו יום דין שאין אומרים בו שירה גמורה, לבוש, כה"ח אות כ"ג.

ואם קורין אותו בבית האבל עיין בסי' קל"א ובכה"ח אות ס"א-ס"ד. ההלל נאמר בכל לשון אפי' אינו מבינו, כ"כ בתוס' סוטה ל"ב ע"א כל מצוה שהיא מדברי סופרים קטן שהגיע לחינוך מוציא את הרבים ידי חובתן וכן בהלל, אבל הפר"ח כתב דאפי' הגיע לחינוך אינו מוציא, כה"ח אות כ"ז.

נשים פטורות מהלל כיון שזו מצות עשה שהזמן גורם, וא"כ אינן מוציאות אחרים. ולדעת ר"ת אם רצונה לקרוא יכולה אך לא תברך שאין זה אלא מנהג ולדעת הרבה פוסקים גם האנשים אינם מברכים, כה"ח אות כ"ח.

מי שיכול לא יטעום דבר לפני קריאת ההלל, אבל אדם חלש אין לו להחמיר דאפי' מדת חסידות אין בזה. כה"ח אות ל' משאלת יעב"ץ.

אין אומרים זמן בקריאת ההלל כיון שאין אומרים זמן על פחות מל' יום ויש חדשים חסרים, מ"א ס"ק ה', ומטעם זה אין מברכין זמן בקידוש הלבנה, כה"ח אות ל"א.

ל. כיון שמדלגין אין מברכין לגמור, ב"ח.

מ. דאין זה אלא מנהג בעלמא כמ"ש בתענית כ"ח ע"ב. וכתבו שם בתוס' דעל מנהג לא מברכים אבל ר"ת פסק דגם על מנהג מברכים כמ"ש בביצה דף ד' ע"ב. וכ"כ הגר"א.

נ. בן ארץ ישראל שנסע לחו"ל ודעתו לחזור ונהיה ש"ץ בר"ח וברך על ההלל לא הוי ברכה לבטלה, כה"ח אות ל"ה.

ס. תוס' ערכין דף י' ע"ב.

ע. כדי לצאת דעה ראשונה כ"כ הגר"א.

וי"א דכשהיחיד קורא ההלל אומר לשנים פ שיאמרו עמו ראשי פרקים
ואז הוי כרבים, ונהגו כך בפסוקים של הודו לה' ולא באנא.

ואם בא לכהכנס סמוך להלל יקרא ההלל עם הצבור ואח"כ יתפלל. ואם אומר פסוקי
דזמרה מותר להפסיק באמצע לומר ההלל עם הצבור, דלא גרע ממזמורים שמוסיפין בשבת,
ובר"ח יעשה כן כיון שהרבה פוסקים ס"ל לא לברך עליו אבל בימים שגומרים ההלל לא
יאמר אותו באמצע פסוקי דזמרה, מ"א ס"ק ו'. ואין דעת האר"י ז"ל כסברות אלו לומר
דברים שלא כסדרן, כה"ח אות ל"ח.
פ. ויחד איתו הם שלשה והוי רבים כמ"ש בגיטין מ"ו ע"א, כרב נחמן דקיי"ל כוותיה,
הגר"א.